

Interkulturalita predstavuje v súčasnosti nielen hlavný *topos* humanitných a spoločenských vied, ale stala sa aj jednou z komunikačných kompetencií v rozvíjajúcej sa vedomostnej spoločnosti. Pre interkulturalitu je potrebný prechod od predsudku k predporozumeniu.

Predsudok je uzatvorenie, zabránenie a redukcia druhého na toho, ktorého poznám a prijímam. Predporozumenie je vzťah, vyjdenie zo seba bez straty vlastnej identity. Je to dispozícia k prechodu od uzatvorenej a pričleňujúcej subjektivity k prijímajúcej subjektivite. Vychovávať k interkulturalite je teda výchovou k reciprocite.

Interkultúrny prístup k textu je alternatívou monokultúrneho prístupu. Ten berie biblický text ako monolit, ako keby jeho kultúrne a literárne hranice boli už zadefinované, dané raz navždy, namiesto uznania, že text je už sám svedectvom o interkulturalite a symbióze medzi rôznymi kultúrami.

Interkultúrny prístup berie text ako daný, ale zároveň aj súčasný čitateľovi, ako pokračujúcu dialektiku medzi dvomi živými a interaktívnymi interlokútormi. Monokultúrny lektor necháva plynúť komunikáciu jedným smerom: od textu k čitateľovi, alebo od čitateľa k textu. Interkultúrny komunikačný model je naopak kruhový a dialogický.

Komunikácia nie je niečo, čo sa deje smerom k niekomu, ale spolu s niekým. Preto po nevyhnutnej gramatickej, syntaktickej a sémantickej analýze prichádza k slovu pragmatická analýza, ktorá je nástrojom na realizáciu interkultúrneho prístupu k biblickému textu. Dôležitým prvkom práce je následná interkultúrna sociálna aplikácia biblického textu, ktorá vťahuje súčasného čitateľa aj s jeho sociálnym rozmerom.

Interkultúrny prístup stavia na metódach modernej lingvistiky, preto jednotlivé texty budú skúmané z hľadiska lexikálno - syntaktickej, sémantickej a pragmatickej analýzy.

Pri **lexikálno - syntaktickej analýze** sa venuje pozornosť analýze znakov vo vzťahu k iným znakom, teda skúma sa text z pohľadu formálne-štruktúrneho. Vymedzujú sa hranice textu, skúma sa slovník, štruktúrne formy, spojenia slov a viet.

Pri **sémantickej analýze** sa venuje pozornosť významom slov a pochopeniu čo autor vyjadril. Veľmi dôležité je charakterizovať rámec, ktorý autor indikoval a analyzujú sa znaky vo vzťahu k významu, teda text sa skúma z pohľadu predmetu významu. Sémantická analýza si všíma kontext, kultúrne pozadie a porovnanie s paralelnými pasážami.

Pri *pragmatickej analýze* sa pozornosť venuje účinkom.¹ Analyzuje znaky vo vzťahu k ich použitiu, ktoré robí „vysielač“ pre úžitok „prijímača“. Skúma sa text z pohľadu komunikatívno – funkcionálneho. Hľadajú sa otázky, na ktoré text odpovedá; reakcie, ktoré chce vyprovokovať; „model“, ktorý čitatelia majú objaviť. Analyzuje sa spôsob slovies, konštrukcia výrokov, pozícia prísloviak a prídavných mien, komunikačná hodnota literárnych druhov, metafor, rečníckych prvkov a úloha postáv v rozprávaní. Inými slovami skúma sa všetko čo odhaľuje stratégiu autora pri motivovaní a vedení čitateľov osvojiť si určený model konania.²

Umberto Eco hovorí, že autor si v texte vytvára modelového čitateľa, ktorého si volí za partnera v dialógu, a ktorý rozumie jeho pokynom a verne ich plní.³ Empirickí čitatelia Biblie nachádzajú v texte životnú pravdu, ktorú stelesňuje modelový čitateľ a sú vyzvaní preniesť túto pravdu do konkrétnych foriem svojej existencie tak, že majú účasť na emóciách, ktoré vyvoláva text a osvojujú si systém hodnôt prítomný v Biblii.⁴

Pragmatika sa zaoberá riešením tých problémov, na ktoré syntax a sémantika nemá dosah. Zaoberá sa funkciou, úmyslom, cieľom a účinkom výrokov. Biblia nie je len manuál doktrínálnych právd, súbor informácií, ale necháva svojich čitateľov identifikovať sa s riešeniami a hodnotami, ktoré predkladá, diktuje „modely“. Modelom sa tu rozumie v rámci pragmatiky text nie ako súbor významov, ale ako „kritérium“ a „norma“ konania.

Konfigurácia diela je textová stratégia na dvoch úrovniach. Na generatívnej úrovni je to modelový autor. Na interpretačnej úrovni modelový čitateľ. Práve dialóg medzi nimi je základom pre interkulturálny prístup k textu, kde sa otvára niekedy prekvapivo nadčasová a nad-kultúrna sociálna aplikácia biblického textu.

¹ Porov. FENSKE, W. *Arbeitsbuch zur Exegese des Neuen Testaments. Ein Proseminar*. Gütersloh: Kaiser, 1999, s. 29–31.

² Porov. GRILLI, M.: *Autore e lettore: il problema della comunicazione nell'ambito dell'esegesi biblica*, Gregorianum Vol. 74, No. 3 (1993), s. 455

³ Porov. GRILLI, M. *Pragmatik und Textanalyse*. [online]. [cit. 2016-11-08]. Dostupné na internete: <<http://www.evangeliumetcultura.org/deutschland/Pragmatica-e-analisi-del-testo>>.

⁴ Porov. KOHUT, J.: *Ž 22,2a ako príklad interkulturálneho čítania biblického textu*. In: NOVOTNÝ, Š.: *Biblia a dialóg kultúr: Interkulturalita a sociálna aplikácia biblického posolstva. Recenzovaný zborník príspevkov z vedeckej konferencie uskutočnenej 30.11.2016 v Košiciach*. Verbum – vydavateľstvo KU, Ružomberok 2017, s. 53-54.